

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ Δημοσθένη Κυριαζή)

ΚΑΙ
(του

☒ **Δημοκρατία και Κοινοβουλευτισμός – Δύο πολιτεύματα με διαφορετικές αρχές και φιλοσοφίες**

Η φιλοσοφία της Δημοκρατίας

Το πολίτευμα της Δημοκρατίας βασίζεται στο αξίωμα ότι όλοι οι πολίτες είναι από τη φύση, από το θεό ίσοι.

Στα Μαθηματικά, η ισότητα έχει έννοια όταν αφορά στη σύγκριση δύο όμοιων φυσικών μεγεθών, όπως για παράδειγμα είναι: το ύψος, το βάρος, η πνευματική ισχύς (IQ), ή η σωματική δύναμη, των ανθρώπων.

Στη Φύση όμως αυτό το αξίωμα ισότητας δεν ισχύει· οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι ως προς τα φυσικά τους μεγέθη. Ευλόγως συνεπώς δημιουργείται το ερώτημα: Τι πολίτευμα είναι η Δημοκρατία που στηρίζεται στην ισότητα των πολιτών η οποία δεν υπάρχει στη Φύση; Μήπως πρόκειται για ένα ασύμβατο με τους φυσικούς νόμους πολίτευμα και συνεπώς για ένα ουτοπικό πολίτευμα ;

Η απάντηση στο βασικό αυτό ερώτημα είναι πως η Ισότητα στη Δημοκρατία δεν αφορά σε όλα τα φυσικά μεγέθη των ανθρώπων, αλλά αφορά μόνο στην φυσική ικανότητα του κάθε ανθρώπου να λαμβάνει αποφάσεις με τη δύναμη της λογικής [\[1\]](#) και όχι των κινήτρων και ενστίκτων. Αυτό το φυσικό μέγεθος, στη θεολογία περιγράφεται με το δόγμα: «οι άνθρωποι είναι πλασμένοι κατ' εικόνα και ομοίωση του θεού», ενώ οι φιλόσοφοι και οι ουμανιστές το περιγράφουν με τα αφηρημένα ουσιαστικά: **Ελευθερία και Ατομική Εξουσία.**

Οι άνθρωποι στη Δημοκρατία είναι **ίσοι μόνο ως προς την Ελευθερία και την Ατομική Εξουσία.**

Σε ένα σύνολο όμως ανθρώπων, σε μία κοινωνία, είναι ζωτική

ανάγκη να υπάρχουν κανόνες περιορισμού της απόλυτης ελευθερίας, ώστε:

(1) Η ελευθερία του ενός να μην περιορίζει την ελευθερία των άλλων και,

(2) Να διασφαλίζεται, στον ίδιο βαθμό, η ελευθερία, η ατομική εξουσία και οι δυνατότητες/ευκαιρίες όλων των πολιτών. Αυτή η διασφάλιση αποτελεί το σκοπό του **Κράτους** [ii].

Από τα προηγούμενα συμπεραίνεται ότι η συνύπαρξη ατομικής Ελευθερίας, και Κράτους είναι ένα πρόβλημα με στόχους σε αντίστροφη σχέση, γιατί το κράτος υποχρεούται να περιορίσει την απόλυτη ατομική ελευθερία προκειμένου να εξασφαλιστεί ισότητα ελευθερίας.

Αυτό το δύσκολο πρόβλημα, οι αρχαίοι Έλληνες το έλυσαν με τη δημιουργία του πολιτεύματος της Δημοκρατίας, στην οποία οι πολίτες είχαν διπλό στάτους· ήταν συγχρόνως **Άρχοντες και Αρχόμενοι, Κυβερνώντες και Κυβερνώμενοι**.

Το πολίτευμα με το παραπάνω βασικό χαρακτηριστικό είναι η αληθινή Δημοκρατία, η Άμεση Δημοκρατία όπως σήμερα την ονομάζουμε.

Στην Άμεση Δημοκρατία το Κράτος είναι ένα **συγκεκριμένο** ουσιαστικό, που έχει «όνομα και διεύθυνση» και μπορεί να ορισθεί με τη σαφήνεια μαθηματικού φορμαλισμού, με την εξίσωση: **Κράτος= Πολίτες**

Τα προβλήματα της Άμεσης Δημοκρατίας

Στην Άμεση Δημοκρατία η εξουσία ασκείται από το σύνολο των πολιτών, που σημαίνει ότι οι αποφάσεις που αφορούν τα μέλη της κοινωνίας πρέπει να λαμβάνονται από το σύνολο των πολιτών. Η απαίτηση όμως αυτή έχει τόσο μεγάλες λειτουργικές και οικονομικές δυσχέρειες, που το πολίτευμα της Άμεσης Δημοκρατίας θα ήταν ένα ανεφάρμοστο στην πράξη πολίτευμα λόγω της πολύ μικρής ταχύτητας λήψεως των αποφάσεων και του πολύ μεγάλου άμεσου και έμμεσου κόστους αυτών.

Η υπέρβαση των σημαντικών αυτών προβλημάτων πραγματοποιήθηκε στη Δημοκρατία του αρχαιοελληνικού πνεύματος ως ακολούθως:

1. Το σύνολο των πολιτών, ελάμβανε **μόνο τις μείζονες αποφάσεις**· τις αποφάσεις δηλαδή που επάγουν αλλά και περιορίζουν την πληθώρα των άλλων αποφάσεων που λαμβάνονται για να υλοποιηθούν οι μεγάλες αποφάσεις /εντολές των πολιτών.
2. Η πληθώρα των **ελασσόνων αποφάσεων**, που επάγονται και περιορίζονται από τις μείζονες, τις ελάμβαναν οι Άρχοντες, οι οποίοι αναδεικνύονται με κλήρωση και σε ελάχιστες περιπτώσεις (στρατηγοί) με εκλογή ή εκλογή των αρίστων και κλήρωση μεταξύ των αρίστων.
3. Οι μεγάλες αποφάσεις λαμβάνονται με δημοψήφισμα και εφαρμογή της αρχής της πλειοψηφίας. Η αρχή της πλειοψηφίας έδωσε εφικτοτητα στις συλλογικές αποφάσεις, οι οποίες θα ήταν πρακτικά ανέφικτες με την αρχή της ομοφωνίας.
4. Στα πλαίσια των ανωτέρω αρχών, το σύνολο των πολιτών απέκτησε εφαρμόσιμο στην πράξη ρόλο παρόμοιο με αυτόν των Μοναρχών/Βασιλέων [\[iii\]](#), ενώ οι Άρχοντες/ Ηγέτες το ρόλο του υπηρέτη που εκτελεί τις μεγάλες αποφάσεις του Αφέντη / Πολίτη.

Μέχρι τα τέλη του 20^{ου} αιώνα η επικοινωνία των ανθρώπων για διαβούλευση και λήψη αποφάσεων, απαιτούσε τη φυσική τους παρουσία στον ίδιο χώρο και στον ίδιο χρόνο. Αυτή η ανάγκη , περιόρισε τη δυνατότητα λειτουργίας της αληθινής δημοκρατίας στα μικρά Κράτη/ Πόλεις της αρχαίας Ελλάδας. Στα κράτη με μεγάλο πλήθος πολιτών, η λειτουργία της Άμεσης Δημοκρατίας ήταν πρακτικά ανέφικτη. Σήμερα όμως που «όλος ο κόσμος έγινε ένα χωριό» χάρη στις δυνατότητες της ψηφιακής τεχνολογία η άμεση δημοκρατία μπορεί να λειτουργήσει σε όλες τις χώρες ανεξάρτητα από την έκταση και τον πληθυσμό τους.

Είναι φανερό ότι στην άμεση δημοκρατία διασφαλίζεται – από τους θεσμούς και όχι από την καλή θέληση των ανθρώπων – η

ισχύς των ακολούθων δύο αρχών:

1. Αφέντης είναι οι Πολίτες οι οποίοι λαμβάνουν τις μεγάλες αποφάσεις, ενώ οι Άρχοντες είναι υπηρέτες των πολιτών.
2. Οι πολιτικές αποφάσεις έχουν τη μεγίστη δυνατή αποδοχή από τους πολίτες, αφού συνιστούν αποφάσεις του συνόλου των πολιτών.

Αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτών των αρχών είναι να έχει η αποδοχή των αποφάσεων, μεγαλύτερη αξία από τον ορθολογισμό τους [\[iv\]](#). να θεωρείται δηλαδή ότι μία απόφαση μεγάλης αποδοχής και μέτριου ορθολογισμού είναι καλύτερη από μία απόφαση μεγάλου ορθολογισμού αλλά μικρής ή αρνητικής αποδοχής. Οι νίκες των Ελλήνων στους Περσικούς πολέμους και το έπος του 1940, αποτελούν παραδείγματα αποφάσεων μικρού ορθολογισμού (μεγάλου ρίσκου), αλλά μεγάλης αποδοχής.

Στις σημερινές «δημοκρατίες» η αποδοχή των αποφάσεων δεν αποτελεί χαρακτηριστικό του πολιτεύματος, ούτε της πολιτικής των ασκούντων την εξουσία, αλλά αποτελεί το έργο της επικοινωνιακής πολιτικής τους. Στις σημερινές «δημοκρατίες» αξία δεν έχει το ΤΙ λέμε, αλλά το ΠΩΣ το λέμε.

Η φιλοσοφία του κοινοβουλευτισμού

Στο πολίτευμα αυτό, που γεννήθηκε στη Αγγλία, βασίζεται στο αξίωμα ότι το κράτος είναι μία θεϊκή /πνευματική οντότητα που δεν ταυτίζεται με το σύνολο των πολιτών όπως ισχύει στην αρχαιοελληνική Δημοκρατία. Δηλαδή είναι, **Κράτος ≠ Πολίτες**

Η θεϊκή οντότητα του Κράτους ονομάσθηκε από τον Άγγλο φιλόσοφο Τόμας Χόμπς (1588- 1673) Λεβιάθαν. Συνεπώς στον Αγγλοσαξονικό Κοινοβουλευτισμό ίσχυε: **Κράτος = Λεβιάθαν**

Το στάτους του Λεβιάθαν (ή του εκπρόσωπου του Λεβιάθαν), διαχρονικά υπήρχε: στους Βασιλιάδες, στους Ευγενείς/ με κληρονομικό δικαίωμα αντιπρόσωπους (Βουλή των Λόρδων) και στους εκλεγμένους από τους πολίτες αντιπροσώπους (Βουλή των Κοινοτήτων ή Κάτω Βουλή).

Στην αρχή η πλειονότητα των εξουσιών /αρμοδιοτήτων την ασκούσε ο Βασιλιάς, αργότερα η Βουλή των Λόρδων και τελευταία η Βουλή των Κοινοτήτων. Στόχος αυτής της εξέλιξης είναι η προσέγγιση των αρχών της Δημοκρατίας. Η προσέγγιση όμως αυτή είναι λογικά αντιφατική γιατί το πολίτευμα στηρίζεται στο αξίωμα «Κράτος ≠ Πολιτών», αλλά θέλει να λειτουργεί σύμφωνα με το αξίωμα, «Κράτος =Πολίτες».

Έχει άραγε το πολίτευμα λογική αντίφαση, ή η λογική του είναι σαφής αλλά συνοδεύεται από τη γνωστή Αγγλική ευγένεια και διπλωματία;

Στα σημερινά πολιτεύματα Κοινοβουλευτισμού με γεύση Δημοκρατίας, η εξουσία ασκείται από αντιπροσώπους που εκλέγονται από τους πολίτες. Κάποιοι όμως «Αντιπρόσωποι» καθορίζονται με πάγιους θεσμικούς κανόνες που αποφασίζουν οι άρχοντες/αντιπρόσωποι των πολιτών και όχι οι πολίτες. Τέτοιοι «αντιπρόσωποι» των πολιτών είναι τα μέλη της βουλής των Λόρδων στην Αγγλία και οι Βουλευτές Επικρατείας που ορίζονται με κανόνες των αντιπροσώπων/αρχόντων.

Κορυφαίος σύγχρονος θεσμός ... εξουσίας των πολιτών είναι αυτός της εκλογής αντιπροσώπων με λίστα. Κατά τον θεσμό αυτό οι πολίτες ψηφίζουν για να αποφασίσουν τον ... αριθμό των αντιπροσώπων που κάθε κόμμα θα έχει στη Βουλή . Τα ονόματα όμως των αντιπροσώπων δεν τα ορίζουν οι πολίτες αλλά η εξουσία του κόμματος.

Από τα προηγούμενα στοιχεία σαφώς συνάγεται ότι υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ Κοινοβουλευτισμού και Δημοκρατίας. Στη Δημοκρατία οι πολίτες ασκούν εξουσία, ενώ στον Κοινοβουλευτισμό η εξουσία ασκείται από τους αντιπροσώπους· τους αιρετούς, αλλά και τους μη αιρετούς, τους αυθαίρετους [\[v\]](#) αντιπροσώπους.

Η άποψη συνεπώς ότι ο Κοινοβουλευτισμός και η Δημοκρατία είναι περίπου ίδια πολιτεύματα, είναι ασύμβατη και με τη λογική και με την ιστορική αλήθεια .

Σχετικά με το θέμα αυτό ο Κορνήλιος Καστοριάδης γράφει [\[vi\]](#) :

«Οι αρχαίοι δεν γνωρίζουν την υποκριτική και απατηλή έννοια της αντιπροσωπείας του λαού, όπως δεν την γνωρίζουν και οι μεγάλοι φιλόσοφοι συμπεριλαμβανομένου και του Ρουσσώ. Για τους αρχαίους, το ζήτημα δεν έμπαινε καν, ο δε λόγος είναι εμφανής. Από την στιγμή κατά την οποία, αμετάκλητα και για ορισμένο χρονικό διάστημα (π.χ. πέντε χρόνια), αναθέτει κανείς την εξουσία σε ορισμένους ανθρώπους, έχει μόνος του αλλοτριωθεί πολιτικά. Ο Ρουσσώ έγραφε για τους Άγγλους (γιατί τότε η Αγγλία μόνο είχε κοινοβούλιο): Οι Άγγλοι νομίζουν ότι είναι ελεύθεροι μία μέρα στα πέντε χρόνια. Στο σημείο αυτό ο Ρουσσώ είναι, βέβαια, ενδοτικός, διότι, φυσικά, ούτε μια μέρα στα πέντε χρόνια δεν είναι ελεύθεροι: αυτό που σκέφτεται κανείς, οι επιλογές που κάνει αυτή τη μέρα έχουν ήδη καθοριστεί (και πολύ περισσότερο στη σημερινή εποχή) από τα προηγούμενα πέντε χρόνια: από τον εκλογικό νόμο, από τα υπάρχοντα κόμματα, τους υποψηφίους κλπ.» Περισσότερα [εδώ](#)

[\[i\]](#) Στη φύση, όλα τα όντα λαμβάνουν αποφάσεις με τη δύναμη των ενστίκτων και των κινήτρων. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί ο άνθρωπος που μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις με τη δύναμη της λογικής· με τη δύναμη ΚΑΙ της λογικής για να ακριβολογούμε. Η προσπάθεια συνεπώς του κατεστημένου της εξουσίας να λαμβάνουν οι άνθρωποι αποφάσεις με τη δύναμη των κινήτρων και των ενστίκτων και όχι της λογικής, ισοδυναμεί με προσπάθεια υποβάθμισης των ανθρώπων στην κατηγορία των αλόγων όντων.

[\[ii\]](#) Κράτος στα Ελληνικά σημαίνει Δύναμη, Ισχύ, Εξουσία.

[\[iii\]](#) Οι βασιλιάδες , οι δικτάτορες και γενικώς οι έχοντες την εξουσία, λαμβάνουν τις μεγάλες αποφάσεις, ενώ την πληθώρα των αποφάσεων που επάγονται και περιορίζονται από αυτές, τις λαμβάνουν οι αξιωματούχοι υπηρέτες τους.

[\[iv\]](#) Μεταξύ ορθολογισμού και αποδοχής υπάρχει ισχυρή συσχέτιση. Θεωρητικά μια απόφαση μεγάλου ορθολογισμού πρέπει να έχει και μεγάλη αποδοχή. Όμως στην πράξη αυτό δεν ισχύει

όταν αναφερόμαστε στον ορθολογισμό όχι του συνόλου των πολιτών, αλλά των αρχόντων/ μεσσιών· των γνησίων και ιμιτασιόν μεσσιών.

[v] Αυθαίρετος στα αρχαία ελληνικά σημαίνει μη αιρετός.

[vi] **“Η αρχαία Ελληνική Δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα”**. Κορνήλιος Καστοριάδης, Εκδόσεις Ύψιλον.

Φωτό:wikipedia

Δημοσθένης Κυριαζής

[Ψηφιακή Άμεση Δημοκρατία](#)